

Нагребельний В.П., Чернадчук В.Д., Сухонос В.В. Фінансове право України. Загальна частина: Навчальний посібник

Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України
Київський університет права

В.П. Нагребельний, В.А. Чернадчук, В.В. Сухонос

ФІНАНСОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Навчальний посібник

За загальною редакцією члена-кореспондента Академії
правових наук України В.П. Нагребельного
Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів

Суми 2004
Університетська книга

ОСНОВНІ ВІДОМОСТІ

УДК 347.73(477)(075.8)
ББК 67.9(4УКР)402я73
Н16

Рекомендовано до друку Вченими радами Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України та Української академії банківської справи НБУ

Рецензенти:

Пацурківський П.С., д.ю.н., професор, зав. кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, декан юридичного факультету Чернівецького Національного університету ім. Ю. Федьковича

Семчик В.І., д.ю.н., професор, член-кореспондент НАН України, академік Академії правових наук України

Гриф надано Міністерством освіти і науки України. Лист № 14/18.2-1044 від 20.05.2004

Автори: Нагребельний В.П., к.ю.н., член-кор. АПРН України (вступ, розділи 5-8); Чернадчук В.Д., к.ю.н., доцент (розділи 1-4, словник термінів); Сухонос В.В., к.ю.н., доцент (розділи 9, 10).

Нагребельний В.П., Чернадчук В.Д., Сухонос В.В.

Фінансове право України. Загальна частина: Навчальний посібник / За заг. ред. члена-кор. АПРН України В.П. Нагребельного. - Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. - 320 с.

ISBN 966-680-145-0

Розглядаються питання загальної частини фінансового права: предмет, метод та система фінансового права; фінансово-правові норми та фінансові правовідносини; правові основи фінансового контролю, органи фінансового контролю; їх правовий статус та порядок здійснення ними фінансового контролю; питання фінансово-правової відповідальності.

Для студентів вищих юридичних навчальних закладів, викладачів, аспірантів, науковців та практичних працівників.

ББК 67.9(4УКР)402я73

© Нагребельний В.П., Чернадчук В.Д.,
Сухонос В.В., 2004

© ТОВ «ВТД «Університетська книга»,
2004

ISBN 966-680-145-0

ВСТУП

В умовах переходу до ринкових відносин в економіці важливим фактором її розвитку є активне використання механізму фінансів. Запровадження в дію цього механізму, забезпечення цілеспрямованого його функціонування відповідно до завдань суспільства і держави здійснюється за допомогою норм фінансового права. З огляду на рух нашого суспільства шляхом ринкових реформ і створення економічних засад демократичного суспільства виникає гостра потреба в усвідомленні становлення та розвитку основних фінансово-правових інститутів.

Перехід до ринкової економіки зумовлює необхідність перегляду всієї системи фінансового права, починаючи від предмета фінансового права і закінчуючи окремими підгалуззями, інститутами і субінститутами. Він одночасно звузив в існуючих та розширив у нових напрямках об'єкт фінансово-правового регулювання. На порядок денний постали завдання уточнення меж та поглиблення змісту традиційних інститутів системи фінансового права, виключення з їх числа тих, потреба в яких у ході трансформації українського суспільства відпала, створення фінансово-правових інститутів, зумовлених новими реаліями у фінансових відносинах, тобто суттєво змінюється вся система фінансового права. Водночас ще не склалася доктрина нового вітчизняного фінансового права та його системи, не завершено формування цілісної концепції реформування

вітчизняного фінансового права.

Нові явища у державно-правовому будівництві та місцевому самоврядуванні вплинули на структуру джерел фінансового права. Водночас у фінансовому праві розширилася база законодавчих актів та посилилася їх роль у врегулюванні фінансових відносин, почалася кодифікація фінансового законодавства: прийнято Бюджетний кодекс України, розглядається проект Податкового кодексу України. Фінансове право покликано сприяти розвитку економіки держави і разом з тим, зважаючи на завдання держави, забезпечувати її державне регулювання.

Суперечливість соціально-економічних та політичних процесів, кризові ситуації та нестабільність не могли не вплинути на формування фінансового права та його дієвість. Для нього властиві нестабільність, у деяких випадках неузгодженість з іншими галузями права, відсутність чіткості окремих положень, наявність вад чинного фінансового законодавства та інші недоліки, що потребує подальшої нормотворчої діяльності.

Разом з тим можна зазначити, що фінансове право України, в якому критично осмислено досвід правового регулювання фінансових відносин у країнах із розвинутою ринковою економікою, в цілому відповідає новим умовам, що зумовлює його важливу роль в економічних та соціальних перетвореннях, в розвитку виробничого потенціалу та зміцненні державних фінансів.

Поглиблене вивчення фінансового права, усвідомлення механізму дії фінансово-правових норм є важливим і необхідним для юристів, фінансистів, економістів незалежно від сфери їх діяльності. Вивчення фінансового права передбачає всебічне оволодіння як його теоретичними положеннями, так і положеннями фінансового законодавства. Коло питань, що розглядається у запропонованому навчальному посібнику, охоплює загальну частину фінансового права, без усвідомлення якої неможливе подальше поглиблене вивчення особливої частини даної навчальної дисципліни. У посібнику здійснено системний аналіз фінансово-правових понять і категорій, розглянуто систему і джерела фінансового права, висвітлено особливості фінансово-правових норм і фінансових правовідносин, докладно розглянуті питання фінансового контролю. Авторами зроблено спробу узагальнити існуючі теоретичні дослідження, проаналізувати чинне фінансове законодавство України і на підставі цього виявити його недоліки та суперечності, а також визначити основні напрямки його розвитку.

Запропоноване видання є спробою розглянути концептуальні засади правового забезпечення фінансової діяльності держави й обмежене тільки питаннями загальної частини фінансового права. Посібник допоможе краще зорієнтуватися у процесах, що відбуваються у фінансовій сфері держави. Зрозуміло, що навчальний посібник не претендує на вичерпність: не всі проблеми загальної частини фінансового права знайшли чітке і всебічне висловлювання. З деякими позиціями авторського колективу можна не погодитися, оскільки вони мають дискусійний характер.

Сподіваємося, що видання буде корисним для студентів вищих юридичних і фінансово-економічних навчальних закладів, викладачів, науковців, аспірантів і докторантів, а також для всіх, хто цікавиться проблемами фінансового права.

Відповідальний редактор
В.П. Нагребельний

